

Papur tystiolaeth ar gyfer y Pwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol - Blaenoriaethau'r Gweinidog Gofal Cymdeithasol – 6 Mehefin 2024

Trosolwg

Mae'r papur hwn yn amlinellu blaenoriaethau portffolio allweddol y Gweinidog Gofal Cymdeithasol ar gyfer 2024/25 a thu hwnt.

Crynodeb

Mae gofal cymdeithasol yn parhau i fod yn un o'r gwasanaethau pwysicaf a ddarperir i filoedd o bobl bob dydd. Fodd bynnag, fel portffolios eraill y llywodraeth, rydym yn parhau i brofi cyfnod heriol o alw cynyddol, pwysau ar y sector a chyllid cyfyngedig.

Mae'r papur canlynol yn rhoi manylion y prif flaenoriaethau allweddol rydym yn bwriadu mynd i'r afael â nhw dros y flwyddyn nesaf a thu hwnt. Mae'r rhain yn amrywio o flaenoriaethau cenedlaethol ehangach, sydd â'r nod o gryfhau a chefnogi'r sector cyfan; i flaenoriaethau mwy penodol sy'n targedu elfennau penodol o'n sector megis gwasanaethau plant a llwybrau gofal.

Yn ogystal â manylion ein nodau a'n hamcanion ym mhob un o'r blaenoriaethau hyn, rydym wedi tynnu sylw hefyd at y cymorth, y cyfleoedd a'r heriau fydd yn cael effaith ar ein llwybr at gyflawni.

Blaenoriaethau Allweddol

Bil Iechyd a Gofal Cymdeithasol (Cymru)

Rwy'n falch fy mod wedi cyflwyno'r Bil Iechyd a Gofal Cymdeithasol (Cymru) i'r Senedd yn gynharach yr wythnos hon. Mae'r Bil yn cynnwys darpariaethau i gyfyngu ar dynnu elw o ofal plant sy'n derbyn gofal, i alluogi cyflwyno taliadau uniongyrchol ar gyfer Gofal Iechyd Parhaus y GIG, a sicrhau bod Deddf Rheoleiddio ac Arolygu Gofal Cymdeithasol (Cymru) 2016 a Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 yn gallu gweithredu'n llawn ac yn effeithiol.

Rwy'n hynod ddiolchgar am yr holl waith y mae fy rhagflaenydd uniongyrchol Julie Morgan, y cyn Ddirprwy Weinidog Gwasanaethau Cymdeithasol a'r cyn Brif Weinidog, Mark Drakeford, wedi'i wneud ar y Bil hwn. Ymgynghorodd y llywodraeth ar y cynigion yn 2022 hefyd ac mae'r Bil wedi'i lywio gan yr ymatebion a dderbyniwyd.

Mae'r darpariaethau'n gweithredu ein cred hirsefydlog na ddylai fod marchnad ar gyfer gofal i blant, ac na ddylid gwneud elw o ofalu am blant sy'n wynebu heriau penodol yn eu bywydau. Mae hyn yn golygu mai sefydliadau'r sector cyhoeddus, sefydliadau elusennol neu sefydliadau nid-er-elw fydd yn darparu gofal preswyl, llety diogel a gofal maeth i blant sy'n derbyn gofal yng Nghymru yn y dyfodol. Mae'r Bil yn gwneud darpariaeth i reoli'r broses o bontio i'r dull hwn hefyd.

Bydd y Bil hefyd yn diwygio Deddf y GIG (Cymru) 2006 hefyd i ganiatáu i Weinidogion Cymru a Byrddau Iechyd Lleol wneud taliadau uniongyrchol i unigolion. Mae'r llywodraeth yn bwriadu defnyddio'r pwerau hyn mewn perthynas â gofal iechyd parhaus y GIG, fel y bydd Byrddau Iechyd Lleol yn gallu gwneud taliadau uniongyrchol

i unigolion sydd ag angen iechyd sylfaenol ac sydd â hawl i dderbyn gofal iechyd parhaus. Bydd hyn yn galluogi unigolion i sicrhau gwasanaethau i ddiwallu eu hanghenion asesedig ar gyfer gofal iechyd, yn hytrach na derbyn gwasanaethau a ddarperir neu a gomisiynir gan y GIG yng Nghymru. Bydd hyn hefyd yn galluogi unigolion i gael mwy o ddewis o ran sut, a chan bwy, y darperir eu gofal.

Bydd y Bil yn gwneud nifer o fân ddiwygiadau hefyd i Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 a Deddf Rheoleiddio ac Arolygu Gofal Cymdeithasol (Cymru) 2016. Mae'r rhain yn adeiladu ar brofiad o sut mae'r Deddfau hyn wedi gweithredu ers iddynt gael eu rhoi ar waith a dylent eu helpu i weithredu'n llawn ac yn effeithiol.

Edrychaf ymlaen at ymgysylltu â'r Pwyllgor wrth iddo graffu ar y Bil yn ystod y misoedd nesaf.

Trawsnewid Gwasanaethau Plant

Ein gweledigaeth ar gyfer gwasanaethau plant yng Nghymru yw cynorthwyo plant i aros gyda'u teuluoedd ac i lai o blant a phobl ifanc fynd i mewn i ofal, drwy ddarparu'r cymorth cywir ar yr adeg gywir i deuluoedd sy'n wynebu cyfnodau anodd.

Hoffem sicrhau bod plant sydd mewn gofal yn aros yn agos at eu cartrefi er mwyn parhau i fod yn rhan o'u cymuned, parhau yn eu hysgolion ac yn agos at eu grwpiau ffrindiau. Mae'n rhaid i ni ddarparu dull amlasiantaethol o ofalu am bob plentyn neu berson ifanc sy'n diwallu eu hanghenion orau. Rwyf wedi ymrwymo'n llwyr i gyflawni'r weledigaeth hon ac rwy'n credu'n gryf mai'r rhaglen drawsnewid rydym wedi'i rhoi ar waith yw'r un iawn a bod cynnydd sylweddol wedi'i wneud eisoes.

Mae profiad byw plant a phobl ifanc sydd â phrofiad o ofal wrth wraidd popeth rydym wedi'i wneud ac yn parhau i'w wneud. Dyna pam rydym wedi gweithio'n agos gyda Voices from Care i drefnu cyfres o Uwchgynadleddau Pobl sy'n gadael Gofal. Mae'r Uwchgynadleddau hyn wedi rhoi cyfle i Weinidogion glywed yn uniongyrchol gan blant a phobl ifanc â phrofiad o ofal am eu profiadau a'u barn ar ba newidiadau sydd angen eu gwneud.

Rydym yn gweithio'n galed i gyflawni'r ymrwymïadau a nodir yn natganiad yr Uwchgynhadledd Profiad o Ofal, y gyntaf o'i bath yn y Deyrnas Unedig. Rwyf wedi ymrwymo i gyflawni'r weledigaeth a amlinellwyd gan y llysgenhadon ifanc a bydd y Prif Weinidog yn llofnodi'r datganiad eto i gadarnhau ein hymrwymiad i'w gyflawni.

Mae gwaith yn mynd rhagddo i ddatblygu a chyflwyno Fframwaith Ymarfer Cenedlaethol. Y Fframwaith fydd y gyfres gyntaf o safonau cenedlaethol ar gyfer gwasanaethau plant yng Nghymru, gan ategu gweithdrefnau Cymru gyfan eraill, fel gweithdrefnau diogelu Cymru gyfan. Cynhaliwyd proses ymgysylltu ar y 6 safon gyntaf yn gynharach eleni ac ar ôl ystyried yr adborth a gafwyd, disgwylir i'r Fframwaith terfynol gael ei gyhoeddi erbyn diwedd y flwyddyn.

Rydym yn bwrw ymlaen â'n hymrwymiad i ddileu elw o ofal ac rydym wedi cyflwyno'r Bil Iechyd a Gofal Cymdeithasol (Cymru). Mae dileu yn llawer mwy na modelau perchnogaeth ac elw, mae'n ymwneud ag adeiladu gwytnwch yn y sector, diwallu

anghenion gofal a chymorth ein pobl ifanc yn y ffordd orau, eu cadw o fewn eu cymunedau a gwneud popeth o fewn ein gallu i'w helpu i fod gyda'u teuluoedd.

Lansiwyd y Siarter Rhianta Corfforaethol ym mis Medi y llynedd. Hyd yma, mae 35 o sefydliadau wedi cofrestru gan gynnwys Llywodraeth Cymru a Gweinidogion Cymru. Rydym yn parhau i annog pob corff cyhoeddus yn ogystal â chyrrff preifat a'r trydydd sector ledled Cymru i gofrestru a dod yn Rhieni Corfforaethol.

Rhwng 2021 a 2023 defnyddiwyd cyfanswm o £3.5m o gyllid Llety Rhanbarthol gan 15 o brosiectau ym mhob rhanbarth yng Nghymru. Arweiniodd hyn at greu 26 o welyau newydd o ddarpariaeth ranbarthol ar gyfer plant ag anghenion cymhleth a darparwyd cymorth i 62 o blant a phobl ifanc ag anghenion cymhleth. Ers hynny, rydym wedi dyrannu dros £23m yn y maes hwn ac yn parhau i dderbyn cynigion drwy'r Gronfa Tai â Gofal. Bydd hyn yn darparu cyfanswm o 96 o welyau eraill, ac o'r rhain, mae 5 cartref eisoes ar waith gyda 15 gwely. Yn ategu'r dull hwn, mae Cronfa Integreiddio Rhanbarthol Iechyd a Gofal Cymdeithasol yn cynnwys buddsoddiad sylweddol o tua £18m y flwyddyn i gynorthwyo teuluoedd i aros gyda'i gilydd yn ddiogel a chymorth therapiwtig i blant â phrofiad o ofal.

Rydym wedi parhau i fuddsoddi'n helaeth yn Maethu Cymru hefyd, ein cynllun maethu cenedlaethol, er mwyn gwella gallu gwasanaethau maethu awdurdodau lleol i recriwtio a chadw gofalwyr maeth.

Rydym wedi ymrwymo i sicrhau bod gofalwyr maeth sy'n berthnasau yn derbyn yr un cymorth â gofalwyr maeth prif ffrwd, a thrwy Ymrwymiad Cenedlaethol Maethu Cymru rydym yn gweithio i sicrhau bod pecyn hyfforddiant, cefnogaeth a chymorth ariannol ar gael yn gyson i bob gofalwr maeth sy'n berthynas ym mhob un o'r 22 asiantaeth faethu awdurdod lleol yng Nghymru.

Dyma ddechrau'r daith, a byddwn yn adolygu ac yn diweddarau ein gwaith yn gyson i sicrhau ein bod yn mynd i'r afael â'r pryderon a nodwyd gan bobl ifanc wrth gyd-fynd â'r Cynllun Plant a Phobl Ifanc. Mae elfennau gwahanol o waith ar raddau gwahanol o aeddfedrwydd, ac rwy'n hyderus y byddant yn sicrhau canlyniadau gwell i blant, pobl ifanc a'u teuluoedd.

Gweithlu Gofal Cymdeithasol

Mae'n bwysig ein bod ni'n cydnabod ac yn dathlu ymrwymiad ac angerdd ein gweithlu ymroddedig. Ein gweithlu gofal cymdeithasol yw ein hased mwyaf. Rydym am wella gwasanaethau yng Nghymru yn unol â [Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant \(Cymru\)](#) a chynllun [Cymru Iachach](#) Llywodraeth Cymru ar gyfer iechyd a gofal cymdeithasol, i ddarparu gofal yn nes at y cartref a gwella ansawdd y cymorth i blant ac oedolion o bob oed.

Cafodd y pandemig effaith aruthrol ar y gweithlu a'n cymunedau, yn enwedig i bobl sy'n dibynnu ar ofal a chymorth o ansawdd da a'u gofalwyr. Mae mwy o bwysau ar y sector oherwydd gofynion cynyddol gan boblogaeth sy'n heneiddio a disgwyliad oes uwch, ynghyd â gostyngiad yn y rhai o oedran gweithio. Mae'r ddau ffactor hyn gyda'i gilydd yn her allweddol ar gyfer sut rydym yn cydbwyso gallu'r gweithlu i ddiwallu anghenion gofal a chymorth. O'n categorïau gweithlu rydym yn gwybod bod 23% o'n gweithlu dros 55 oed.

Rydym wedi ymrwymo i godi proffil a statws y gweithlu trwy gofrestru'r gweithlu a gwella cyflogau, amodau a thelerau ar gyfer y sector pwysig hwn. Mae ein rhaglenni gwaith, buddsoddi a gweithio gyda rhanddeiliaid, yn targedu ein gweledigaeth o weithlu cydnerth a sefydlog drwy ganolbwyntio ar recriwtio, cadw ac adeiladu gweithlu cadarn.

- **Recriwtio** – Canolbwyntio ar recriwtio gofal cymdeithasol heddiw, tra'n sicrhau ein bod yn adeiladu ein gweithlu gofal cymdeithasol ar gyfer y dyfodol.
- **Cadw** – Mae angen i ni sicrhau bod ein gweithlu'n ystyried gofal cymdeithasol fel gyrfa am oes a all ddiwallu gwahanol anghenion a dyheadau gyrfa unigol.
- **Cydnherthedd** – Byddwn yn canolbwyntio ar greu'r amgylchedd cywir ar gyfer ymarfer gofal cymdeithasol trwy gefnogaeth llesiant a gwelliannau technolegol sy'n lleihau'r galw dyddiol ar ein gweithlu.

Mae ein cyllid drwy Gofal Cymdeithasol Cymru yn eu galluogi i ddarparu arweinyddiaeth ac arbenigedd cenedlaethol mewn gofal cymdeithasol, gan arwain ar ddatblygu a rheoleiddio'r gweithlu gofal cymdeithasol, gwella gwasanaethau, data ac ymchwil i wella gofal a chymorth.

Mae Gofal Cymdeithasol Cymru, gan weithio gyda Llywodraeth Cymru, partneriaid sector a thrwy ymgynghori â'r gweithlu wedi arwain y gwaith o ddatblygu Cynllun Cyflawni Gofal Cymdeithasol ar gyfer 2024-27 gan ganolbwyntio ar y gweithlu gofal cymdeithasol. Mae'r cynllun hwn yn adeiladu ar y cynnydd a wnaed hyd yma ac yn amlinellu meysydd datblygu pellach yn seiliedig ar ymgysylltu â'r sector. Cyhoeddwyd y cynllun cyflawni drafft ar gyfer ymgynghoriad yn 2023, gan sicrhau bod llais y gweithlu, rhanddeiliaid a'r rhai sy'n derbyn gofal yn llywio'r cynnwys yn uniongyrchol. Bydd y cynllun cyflawni hwn, a gaiff ei gyhoeddi cyn hir, yn cyflwyno casgliad eang o gamau gweithredu i adeiladu ar y momentwm sydd eisoes wedi dechrau.

Mae ein grant Gweithlu a Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy o £45m yn cefnogi casgliad eang o ymyriadau gweithlu. Mae awdurdodau lleol wedi gallu defnyddio'r cyllid er mwyn helpu i gynyddu cyflogau, ond hefyd ar gyfer ymyriadau eraill sydd â'r nod o gefnogi darparu gwasanaethau gofal cymdeithasol cynaliadwy i sicrhau eu bod mewn sefyllfa well i ateb galw cynyddol neu annisgwyl.

Mae ein buddsoddiad yn y bwrsari i weithwyr cymdeithasol wedi sbarduno cynnydd yn y nifer sy'n manteisio arno yn 2023-24 o gymharu â 2022-23. Mae'n gam cadarnhaol yn y daith o ran sicrhau bod gennym ddigon o weithwyr cymdeithasol cymwysedig. Byddwn yn adolygu'r gwaith codi ymwybyddiaeth, buddsoddi a thelerau'r bwrsari ar hyn o bryd i ystyried sut allwn ni gryfhau hyn ymhellach wrth symud ymlaen. Mae cyllid drwy Ofal Cymdeithasol Cymru yn cefnogi amryw o feysydd gwaith, gan gynnwys 'tyfu'ch cynllun eich hun' yr awdurdodau lleol sy'n cefnogi cyflogaeth am dâl a hyfforddiant gwaith cymdeithasol a ariennir.

Gwyddom fod sawl "academi gofal" leol ledled Cymru'n cynnig cyfleoedd i ennill wrth ddysgu, gan roi cyfle i hyfforddeion gael blas ar yrfaedd gwahanol ym maes gofal oedolion a phlant, wrth astudio ar gyfer cymwysterau iechyd a gofal cymdeithasol. Ar hyn o bryd rydym yn ystyried sut allwn ni gefnogi'r mentrau hyn ymhellach.

Mae Grŵp Gorchwyl a Gorffen Fforwm Gwaith Teg Gofal Cymdeithasol wedi bod yn ystyried sut i ddatblygu model unigryw ar ffurf 'Partneriaeth y Gweithlu Gofal Cymdeithasol' ar gyfer y sector gofal cymdeithasol annibynnol yma yng Nghymru. Rydym yn symud i drydedd flwyddyn ariannol ymrwymiad ein Rhaglen Lywodraethu i dalu'r Cyflog Byw Gwirioneddol i weithwyr gofal cymdeithasol yng Nghymru, ac mae cyllid i gefnogi awdurdodau lleol i barhau i dalu'r costau ychwanegol o gyflwyno'r cyflog byw gwirioneddol i weithwyr gofal wedi'i gynnwys yn y setliad Llywodraeth Leol.

Mae llesiant y sector yn flaenoriaeth a dylai fod yn sail i'n holl bolisiau. Yn ddiweddar, fe wnaethom ni ymestyn y cynnig cymorth iechyd meddwl am ddim (Canopi) i'r gweithlu gofal cymdeithasol yn hytrach nag i weithwyr iechyd yn unig. Mae Canopi wedi gweld cynnydd yn nifer y staff gofal cymdeithasol sy'n defnyddio'r gwasanaeth, ac sy'n cysylltu â phroblemau mwy cymhleth. Felly, rydym yn ystyried sut allwn ni gynorthwyo Canopi ymhellach i ddarparu'r cynnig llawn i'r gweithlu gofal cymdeithasol. Mae Gwasanaeth Cymorth gan Gyfoedion BASW yn cynnig cymorth rhad ac am ddim i weithwyr cymdeithasol, gan ganiatáu iddyn nhw reoli problemau cysylltiedig â gwaith, a datblygu eu gyrfa drwy gael cyngor a chefnogaeth gan gydweithwyr cymdeithasol mwy profiadol.

Sefydlu'r Swyddfa Genedlaethol Gofal a Chymorth

Gwasanaeth Gofal a Chymorth Cenedlaethol

Ar ôl penodi Prif Swyddog Gofal Cymdeithasol i Gymru ar ddechrau'r tymor llywodraeth hwn, dechreuodd y gwaith i sefydlu Swyddfa Genedlaethol Gofal a Chymorth. Wedi'i ddatblygu fel rhan o'r rhaglen Ailgydbwysio Gofal a Chymorth, ffurfiwyd Grŵp Llywio er mwyn helpu i ddatblygu a sefydlu'r Swyddfa Genedlaethol a oedd yn cynnwys aelodaeth o sefydliadau rhanddeiliaid allweddol, ac roedd yn cyfarfod yn rheolaidd dan gadeiryddiaeth y Prif Swyddog Gofal Cymdeithasol.

Cynghorodd y Grŵp Llywio ar swyddogaethau arfaethedig y Swyddfa Genedlaethol, a fu'n destun ymgynghoriad wedyn fel rhan o'r Ymgynghoriad ar Ailgydbwysio Gofal a Chymorth ehangach yn haf 2023. Daeth 90 a mwy o ymatebion i law, ac fe'u dadansoddwyd yn drylwyr, gyda'r Adroddiad Crynodeb o Ymatebion yn cael ei gyhoeddi ddiwedd mis Tachwedd 2023.

I grynhoi, penderfynwyd y byddai gan y Swyddfa Genedlaethol dair swyddogaeth graidd. Ymgynghorwyd ynghylch y rhain fel rhan o'r rhaglen Ailgydbwysio ehangach. Y swyddogaethau craidd y cytunwyd arnynt yw:

1. rheoli trosolwg o'r Fframwaith Cenedlaethol ar gyfer Gofal a Chymorth;
2. datblygu, gweithredu a darparu'r Gwasanaeth Gofal Cenedlaethol yn barhaus;
3. a chyflawni swyddogaethau'r Prif Swyddog Gofal Cymdeithasol.

Sefydlwyd Grŵp Arbenigol gan Weinidogion gyda'r rôl o baratoi argymhellion ar gamau ymarferol y gellir eu cymryd tuag at uchelgais a rennir o greu **Gwasanaeth Gofal Cenedlaethol** sydd am ddim pryd a lle bynnag y bo'i angen. Bu'r grŵp yn cyfarfod rhwng mis Chwefror a mis Medi 2022 gyda'r bwriad o gytuno ar gynllun gweithredu erbyn diwedd 2023.

Lluniodd y Grŵp Arbenigol adroddiad terfynol trylwyr a manwl gyda 46 o argymhellion pellgyrhaeddol ar sut y gellid datblygu gwasanaeth gofal cenedlaethol gyda nifer o'r

argymhellion hynny'n cyd-fynd â'r agenda ar gyfer diwygio'r sector cymdeithasol.

Gan nodi'r sefyllfa ariannol hynod heriol, mae swyddogion wedi gweithio gyda Gweinidogion i ddatblygu cynllun Gweithredu Cychwynnol tri cham. Mae cael cynllun gweithredu graddol yn dal i fod yn gydnaws â'r cynnig a wnaed gan y Grŵp Arbenigol, sef y byddai angen cynllun cyflawni graddol am o leiaf deng mlynedd er mwyn cyflawni uchelgais lawn yr adroddiad.

Cyhoeddwyd y Cynllun Gweithredu Cychwynnol hwn ar 14 Rhagfyr 2023 ac mae gwaith yn mynd rhagddo i symud ymlaen gyda gweithgareddau Cyfnod 1 megis penodi Rheolwr Rhaglen yn ddiweddar, a datblygu Dogfen Cychwyn Rhaglen a bwrdd rhaglen.

Gweithredu'r Fframwaith Cenedlaethol newydd ar gyfer comisiynu gofal a chymorth
Trwy ein Rhaglen Ailgydbwysu Gofal a Chymorth ein nod yw sefydlu Fframwaith Cenedlaethol ar gyfer Comisiynu Gofal a Chymorth, cryfhau trefniadau partneriaeth ranbarthol a chreu Swyddfa Gofal a Chymorth Genedlaethol a fydd yn goruchwyllo ac yn cefnogi gweithrediad a rheolaeth y Fframwaith Cenedlaethol.

Nod y rhaglen drawsnewidiol hon yw ein symud yn nes at gyflawni'r weledigaeth o sicrhau canlyniadau a llesiant pobl sydd angen gofal a chymorth a gofawyr sydd angen cymorth fel y nodir yn Neddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014.

Bydd y Fframwaith Cenedlaethol yn cael ei sefydlu drwy God Ymarfer statudol a bydd yn berthnasol i gomisiynu gwasanaethau gofal a chymorth. Bydd yn pennu egwyddorion a safonau ar gyfer arferion comisiynu gyda'r nod o leihau cymhlethdodau, hwyluso cysondeb cenedlaethol mewn arferion comisiynu ac ailgydbwysu comisiynu i ganolbwyntio ar ansawdd a chanlyniadau. Mae datblygu a gweithredu'r Fframwaith Cenedlaethol yn gam pwysig tuag at adeiladu'r sylfeini angenrheidiol ar gyfer cyflawni Gwasanaeth Gofal Cenedlaethol.

Mae darparu'r Fframwaith Cenedlaethol yn un o dair rhan y Rhaglen Ailgydbwysu Gofal a Chymorth. Os caiff ei weithredu'n llwyddiannus, bydd y Fframwaith yn ein helpu i symud yn agosach at gyflawni ein gweledigaeth, fel y nodir yn Neddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014, o sicrhau llesiant i bobl sydd angen gofal a chymorth a gofawyr sydd angen cymorth.

Bydd y pecyn cymorth rydym yn ei ddatblygu er mwyn helpu i weithredu'r Fframwaith Cenedlaethol yn chwarae rhan hanfodol wrth gefnogi comisiynwyr i weithredu'r Cod yn effeithiol trwy gyflawni eu swyddogaethau statudol ar gyfer comisiynu gofal a chymorth.

Mae natur hyblyg, anstatudol a chydweithredol y pecyn cymorth yn golygu y gallwn - wrth i'r dirwedd gomisiynu esblygu a'r dystiolaeth ddatblygu ar gyfer effeithiolrwydd y Cod wrth wireddu ein nodau i ailgydbwysu gofal a chymorth – gyflwyno offer ychwanegol ac addasu adnoddau presennol yn ôl yr angen yn gyflym ac yn effeithlon i sicrhau bod y pecyn cymorth yn cael yr effaith gadarnhaol fwyaf.

Yn yr un modd, mae ein dull o adolygu a diweddaru'r Cod bob dwy flynedd yn golygu y gallwn sicrhau ein bod yn addasu'r Fframwaith yn barhaus er mwyn cyrraedd ein nodau cyffredinol. Bydd y Swyddfa Genedlaethol yn helpu i wneud hyn drwy roi sylw i'r Fframwaith a helpu i godi proffil gofal cymdeithasol yng Nghymru.

Roedd y rhan fwyaf o'r ymatebion i ymgynghoriad Ailgydbwysio Gofal a Chymorth 2023 yn rhoi adborth cadarnhaol ar y Fframwaith Cenedlaethol arfaethedig ac yn helpu i gryfhau bwriad a chyfeiriad polisi ein cynigion ailgydbwysio. Fodd bynnag, codwyd rhai problemau a heriau yn yr ymgynghoriad, yn enwedig mewn perthynas â gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol integredig, cyllid a rhwystrau i weithredu'r Fframwaith yn effeithiol a gwireddu ei nodau.

Treuliodd fy swyddogion amser sylweddol yn dadansoddi'r ymatebion ac ystyried yn fanwl sut y dylai'r Cod terfynol edrych yng ngoleuni'r holl awgrymiadau defnyddiol a wnaed. Rydym wedi ceisio cydbwysu'n rhesymol yr hyn y gellir ei gyflawni trwy'r fersiwn gyntaf hon a'r hyn y gellir ei gyflawni'n fwy priodol a hyblyg trwy ei weithredu a swyddogaethau'r Swyddfa Genedlaethol.

Er nad oes modd datrys heriau parhaus y sector gofal cymdeithasol sy'n ymwneud â chyllid, y gweithlu a darpariaeth integredig ar ei ben ei hun trwy gyflwyno'r Fframwaith Cenedlaethol, mae'n caniatáu i ni symud tuag at ffordd fwy cyson o gomisiynu gofal a chymorth fel cenedl. Bydd y Fframwaith yn helpu i gyfrannu at sut mae'r system gofal cymdeithasol gyffredinol yng Nghymru yn gweithio fel y'i sefydlwyd drwy'r Ddeddf, y Codau a'r rheoliadau a'r canllawiau drwy ddod â phartneriaid i'r un lefel ledled Cymru.

Gan fod y Cod yn berthnasol i awdurdodau lleol a byrddau iechyd, mae'n gyfle gwych i gryfhau dulliau gweithio integredig a phartneriaeth yn enwedig o ystyried sut mae'n cyd-fynd â Chod Ymarfer Rhan 2 (Swyddogaethau Cyffredinol) a Chanllawiau Statudol Rhan 9 ar Drefniadau Partneriaeth sydd wrthi'n cael eu diweddaru i gryfhau gweithio mewn partneriaeth.

Talu am Ofal

Gwnaed gwaith i gynnal diweddariad blynyddol o'r isafswm incwm sy'n ymwneud â gofal preswyl sy'n dod i rym ddechrau Ebrill 2024. Byddwn yn adolygu hyn eto er mwyn paratoi ar gyfer y flwyddyn ariannol nesaf.

Ar hyn o bryd mae ymgynghoriad yn parhau ar godi'r cap gofal amhreswyl presennol o £100 i £120 yr wythnos. Bydd yr ymgynghoriad yn dod i ben ar 13 Mai. Mae Cod Ymarfer Rhan 4 a 5 (Codi Tâl ac Asesu Ariannol) yn cael ei adolygu ar hyn o bryd yn seiliedig ar newidiadau blynyddol i ddeddfwriaeth sydd wedi'u cwblhau a'r newidiadau posibl sydd eu hangen o ganlyniad i'r ymgynghoriad.

Mae'r gwaith ar gynnal ymchwil yn unol â gweithgareddau Cam 1 y Cynllun Gweithredu Cychwynnol yn mynd rhagddo ar hyn o bryd.

Fel rhan o'r Swyddfa Genedlaethol, mae gennym gyfle i edrych ar ofynion ariannu gweithio tuag at Wasanaeth Gofal Cenedlaethol, sydd am ddim pryd a lle bynnag y bo'i angen.

Un o nodweddion allweddol y Swyddfa Genedlaethol fydd cynnal goruchwyliaeth o'r sector gofal cymdeithasol yng Nghymru a sbarduno trawsnewid a chysondeb drwy weithio'n agos gydag Awdurdodau Lleol a'r sector.

Mae gweithgareddau ymchwil yn cael eu cynllunio ar hyn o bryd fel rhan o raglen y Gwasanaeth Gofal Cenedlaethol, yn enwedig yr elfennau ymchwil a amlinellir yn y Cynllun Gweithredu. Mae'r cwestiynau ymchwil hyn yn rhan allweddol o Gam 1 y rhaglen a byddant yn darparu'r data sydd ei angen arnom i asesu'r gost realistig o symud tuag at Wasanaeth Gofal Cenedlaethol, sydd am ddim pryd a lle bynnag y bo'i angen.

Rydym yn ymwybodol iawn o'r pwysau ariannol dwys ar awdurdodau lleol a'r pryderon a godwyd gan Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru ar ariannu gofal cymdeithasol i oedolion. Paratôdd swyddogion becyn ymgynghori manwl ar gynyddu'r uchafswm tâl wythnosol amhreswyl, i ofyn am farn ar y newid arfaethedig i'r polisi. Cafodd ei lansio ar 19 Chwefror 2024 a pharhaodd am 12 wythnos, gan ddod i ben ar 13 Mai 2024.

Fodd bynnag, dim ond ar ôl ystyried canfyddiadau'r ymgynghoriad yn ofalus y byddai unrhyw benderfyniadau i newid polisi'n cael eu gwneud, gydag unrhyw amserlenni dilynol ar gyfer gweithredu posibl yn cael eu rhannu fel rhan o unrhyw gyhoeddiadau a datganiadau ar ôl yr ymgynghoriad.

Oedi yn Achos Llwybrau Gofal

Ym mis Ebrill 2023 lansiodd fframwaith adrodd Oedi yn Achos Llwybrau Gofal fel ein dull diwygiedig o fonitro llif cleifion sy'n ffit yn glinigol sy'n barod i adael gwelyau aciwt a naill ai ddychwelyd adref neu symud ymlaen i'w camau gofal nesaf.

Mae'r fframwaith yn defnyddio dull unedig o ymdrin â'r broses ddiffinio ac adrodd gan fyrddau iechyd sydd, am y tro cyntaf, wedi rhoi darlun tebyg i ni o lif cleifion ar draws rhanbarthau.

Mae'r data sy'n cael ei adrodd yn fisol wedi rhoi darlun llawer ehangach a mwy cywir i ni o'r problemau allweddol sy'n wynebu ein hysbytai. Mae'r data'n cael ei ddefnyddio gan fyrddau iechyd a'u partneriaid awdurdodau lleol, i ganolbwyntio ar y meysydd hynny sydd angen y sylw mwyaf ac mae hyn wedi'i ategu gan gamau sy'n cael eu cymryd gan Swyddogion a Gweithrediaeth y GIG.

Er enghraifft, rydym wedi cefnogi rhanbarthau i fabwysiadu'r model aseswr dibynadwy sy'n ceisio cynyddu'r gallu i gynnal asesiadau cymesur gan staff perthnasol, lle bo hynny'n briodol, er mwyn caniatáu i weithwyr cymdeithasol ganolbwyntio ar y cleifion mwy cymhleth hynny sydd angen asesiad manylach. Cymerwyd y camau hyn o ganlyniad i'r adolygiad cychwynnol o'n hadroddiadau Oedi yn Achos Llwybrau Gofal sy'n dangos mai oedi o ran asesu – sy'n cynnwys asesiadau iechyd, gofal cymdeithasol ac asesiadau ar y cyd – yw rhai o'r grwpiau uchaf a gofnodwyd o oedi wrth ryddhau.

Fodd bynnag, er gwaetha'r ffaith bod data cadarn ar gael, rydym yn dal i weld niferoedd uchel o achosion o oedi wrth ryddhau, a chynnydd amrywiol ar draws holl ranbarthau byrddau iechyd. Mae hyn yn dangos bod camau cadarnhaol yn cael eu

cymryd ym mhob maes, er nad ydym eto yn gweld canlyniadau cynaliadwy yn ymwreiddio.

Wrth i ni symud y tu hwnt i'r flwyddyn gyntaf o adrodd, bydd y fantais ychwanegol gennym bellach o allu adolygu data o flwyddyn i flwyddyn i'n helpu i bennu dadansoddiad tueddiadau a fydd yn ein helpu i nodi pa gynnydd mae rhanbarthau'n ei wneud.

Er mwyn sicrhau llwyddiant a lleihau oedi, rydym yn gwybod y bydd angen ymdrech ar y cyd gan bartneriaid iechyd a gofal cymdeithasol. Ffocws allweddol i ni ar gyfer y flwyddyn nesaf a thu hwnt fydd sicrhau bod gan ranbarthau gynlluniau integredig cadarn ar waith i fynd i'r afael ag oedi yn achos llwybrau gofal.

Rydym yn casglu gwybodaeth naratif ategol eisoes trwy gynlluniau gweithredu misol a ddarperir gan ranbarthau; ond mae'r rhain wedi canolbwyntio'n bennaf ar helpu i weithredu ac ymgorffori'r fframwaith adrodd yn ei flwyddyn gyntaf. Rydym eisoes wedi dweud wrth ranbarthau ein bod yn disgwyl i'w cynlluniau esblygu i ganolbwyntio ar gyflawni gwelliannau cynaliadwy i'w systemau a'u prosesau i ddangos sut y byddant yn defnyddio dulliau lleol i fynd i'r afael ag oedi.

Bydd angen i'r dulliau integredig archwilio arferion gorau o weithio a byddwn yn cefnogi hyn drwy feithrin cyfleoedd i ranbarthau rannu dysgu fel y gallwn gryfhau llif cleifion ledled Cymru. Bydd disgwyl i bartneriaid byrddau iechyd ac awdurdodau lleol ddatblygu dulliau ar y cyd sydd fwyaf addas i'w rhanbarthau a'u systemau, gan ystyried y gwasanaethau a'r adnoddau sydd ar gael a allai helpu i leihau oedi.

Gwella Capasiti Gofal Cymunedol

Rwy'n benderfynol o weld ein system iechyd a gofal cymunedol yn cryfhau, gan sicrhau bod partneriaid iechyd, gofal cymdeithasol a'r trydydd sector yn gweithio'n agosach gyda'i gilydd er mwyn helpu pobl i gynnal eu hiechyd a'u lles eu hunain, a chael mynediad at y cyngor, y gofal a'r cymorth cywir yn lleol, pan fo angen, i'w helpu i fyw ac aros yn iach ar yr aelwyd.

Mae helpu pobl i reoli eu hiechyd a'u lles eu hunain a meithrin gallu yn ein cymunedau i'w helpu i wneud hynny yn hanfodol i atal iechyd gwael a galluogi pobl i fyw'n dda gartref. Ar yr un pryd, bydd meithrin capasiti cymunedol i gefnogi'r dull hwn yn lleihau'r angen am wasanaethau iechyd a gofal lefel uwch hefyd, gan gynnwys mynediad i'r ysbyty.

Elfen hollbwysig o hyn fydd gwella'r ffyrdd rydym yn defnyddio atebion digidol a thechnoleg er mwyn cydlynu'n well ar draws ein system iechyd a gofal cymdeithasol. Mae cael systemau digidol sy'n ein helpu i rannu gwybodaeth rhwng gwasanaethau a sectorau'n hollbwysig er mwyn helpu pobl i dderbyn gofal a chymorth di-dor. Yn ogystal â hyn, mae technoleg yn datblygu'n gyflym, ac mae angen i ni sicrhau ein bod yn manteisio i'r eithaf ar y cyfleoedd a ddaw yn sgil hyn i helpu i reoli iechyd a lles pobl yn rhagweithiol.

Mae'r achos dros fuddsoddi a meithrin gallu cymunedol ataliol i gefnogi iechyd a lles wedi'i wneud ers tro, ond mae hwyluso symud adnoddau oddi wrth wasanaethau aciwt ac i'r gymuned er mwyn gwneud i hyn ddigwydd, yn her o hyd.

Er gwaethaf hyn, mae gwaith gwych eisoes wedi'i wneud yn y maes hwn. Diolch i waith pwysig ein saith Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol rydym wedi gweld buddsoddiad refeniw a chyfalaf sylweddol yn natblygiad gwasanaethau yn y gymuned.

Mae ein Cronfa Integreiddio Rhanbarthol gwerth £146m y flwyddyn yn galluogi partneriaid i weithio gyda'i gilydd a datblygu ac ymgorffori modelau gofal integredig ar gyfer rhai o'n grwpiau poblogaeth mwyaf agored i niwed gan gynnwys pobl hŷn ag anghenion cymhleth, pobl ag anabledau dysgu a niwrowahaniaeth, plant a phobl ifanc ag anghenion cymhleth, gofalwyr di-dâl a phobl sydd ag iechyd a lles emosiynol a meddyliol gwael.

Yn unol â nodau'r Gronfa Integreiddio Rhanbarthol, rydym yn gweithio'n agos gyda Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol a phartneriaid cyflenwi i rannu dysgu ledled Cymru, gan nodi'r arferion a'r dulliau mwyaf effeithiol, gyda'r uchelgais o'u gwneud ar raddfa fwy fel modelau gofal cenedlaethol mwy cyson i bobl Cymru.

Enghraifft dda o hyn yw datblygu'r model gartre gyntaf yn y Gorllewin a ddatblygwyd trwy weithio mewn partneriaeth a buddsoddiad y Gronfa Integreiddio Rhanbarthol. Drwy'r model hwn, mae pobl yn gallu cael gafael ar ofal argyfwng a gofal tymor byr/canolradd drwy un pwynt mynediad sy'n cynnig casgliad o wasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol integredig i helpu pobl i aros gartref neu ddychwelyd adref yn gyflym o'r ysbyty. Profwyd bod y gwasanaeth artre gyntaf yn atal mynediad diangen i'r ysbyty ac yn helpu i ryddhau cleifion sy'n ffit yn glinigol o'r ysbyty ac y gellir eu cynorthwyo i adsefydlu gartref neu yn y gymuned. Mae'r model yn gwneud defnydd effeithiol o dechnoleg ddigidol hefyd er mwyn helpu i reoli gofal rhagweithiol ac ataliol, gan helpu pobl i gael cymorth cynnar i atal iechyd gwael. Mae'r dull integredig ac amlddisgyblaethol hwn yn rhoi model seiliedig ar dystiolaeth i ni, ac rwy'n awyddus i'w weld yn cael ei adlewyrchu ledled Cymru.

Elfen bwysig yw bod y trydydd sector yn chwarae rhan allweddol yn ein trefniadau partneriaeth a chyflawni hefyd i helpu i feithrin gallu cymunedol. Rwy'n falch iawn bod £24.6m o'r Gronfa Integreiddio Rhanbarthol yn cefnogi'r trydydd sector yn uniongyrchol i ddarparu gwasanaethau yn y gymuned. Ar ben hynny, rwy'n falch o weld bod dros £12m yn cael ei fuddsoddi i gefnogi gofalwyr di-dâl yn uniongyrchol, sy'n chwarae rhan ganolog a heb eu gwerthfawrogi hanner digon yn aml yn ein system iechyd a gofal.

Gan adeiladu ar y cynnydd a'r hyn a ddysgwyd hyd yma, rydym wedi datblygu Glasbrint lefel uchel ar gyfer System Gofal Cymunedol Integredig i Gymru sy'n nodi'r camau adeiladu allweddol sydd angen eu datblygu a'u cysoni i'n helpu i adeiladu a chyflawni ein gweledigaeth o ddarparu gofal a chymorth di-dor i bobl yn y gymuned. Bydd hyn yn helpu ein partneriaid cyflenwi i gydweithio ar ddarparu cynnig gofal cymunedol cyson o Fôn i Fynwy.

Yn ogystal â'r cronfeydd refeniw, rydym yn buddsoddi cronfeydd cyfalaf sylweddol hefyd ac mae Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol wedi hwyluso dull ar y cyd o gynllunio cyfalaf ar draws y sector iechyd a gofal cymdeithasol, gyda phob un wedi datblygu cynllun cyfalaf deng mlynedd.

Mae'r Gronfa Gyfalaf Integreiddio ac Ailgydbwyso gwerth £70m y flwyddyn a reolir drwy'r Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol yn ein helpu i fuddsoddi mewn datblygu rhwydwaith o hybiau iechyd a gofal cymdeithasol cymunedol integredig sy'n galluogi pobl i gael mynediad at wasanaethau iechyd a gofal amrywiol yn lleol. Hyd yma, rydym wedi dyfarnu cyllid i 20 o brosiectau cyfalaf ac mae 6 arall dan ystyriaeth ar hyn o bryd.

Yn ogystal â hyn, mae'r Gronfa Tai â Gofal gwerth £60m y flwyddyn yn galluogi partneriaid i fuddsoddi mewn datblygu tai arloesol i ddiwallu anghenion gofal a chymorth pobl hŷn a phobl ag anableddau dysgu a llety preswyl mwy lleol ar gyfer plant a phobl ifanc sydd â phrofiad o ofal. Cafodd 78 o gynlluniau ledled Cymru gymorth gan y gronfa yn 2023/24.